

До спеціалізованої вченої ради
Д 12.105.03 в Донбаській державній машинобудівній академії
84313, м. Краматорськ, бул. Машинобудівників, 39а, ауд. 6220.

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

на дисертаційну роботу *Павловича Романа Володимировича* на тему «*Стратегія формування інвестиційного забезпечення розвитку національної інноваційної системи України*», подану до спеціалізованої вченої ради Д 12.105.03 на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дослідження

Сучасні тенденції економічного розвитку вимагають гарантій довгострокових переваг розвитку, які можуть забезпечити передусім процеси постійного впровадження інновацій. Інноваційна модель розвитку економіки — модель, яка ґрунтується безпосередньо на здобутті нових наукових результатів, їх технологічному впровадженні у виробництво, забезпечуючи приріст ВВП, що вимагає залучення різних за обсягом та характером джерел фінансування. Тому однією із важливих наукових проблем, розв'язання яких необхідне для інноваційного розвитку на макрорівні, вимагає удосконалення механізму інвестиційного забезпечення. Тому можна стверджувати, що тема дисертаційної роботи Павловича Р.В. «Стратегія формування інвестиційного забезпечення розвитку національної інноваційної системи України» є актуальною, мета дослідження та поставлені завдання є значущими для теорії і практики ефективної активізації інновацій на засадах розробки та реалізації стратегії фінансового забезпечення інноваційного розвитку в Україні.

Актуальність теми дисертаційної роботи Павловича Р.В. визначена не лише теоретичними і практичними потребами, а й тим, що дисертацію виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт. Проведене дослідження відповідає тематиці науково-дослідних робіт Донбаської державної машинобудівної академії у рамках тем «Інструменти забезпечення соціальної відповідальності бізнесу: мікро- та макрорівень» (номер державної реєстрації 0115U004738, 2017-2019 рр.), «Альтернативні джерела фінансування інвестиційних проектів промислового підприємства в умовах ризику» (номер державної реєстрації 0115U004733, 2017-2019 рр.), у межах яких проаналізовано умови та чинники формування інноваційної політики України, розроблено методичний підхід до оцінювання рівня розвитку національної інноваційної системи, запропоновано концептуальні положення формування механізму фінансування інноваційної діяльності на різних рівнях ієрархії.

Дата № 09.12.2019 р.
626/05
ДЛМА

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків та результатів дисертації

Теоретичну та методологічну основу дослідження складають концептуальні положення економічної теорії, теорії управління, теорії інвестицій та інновацій. Обґрунтованість і достовірність наукових підходів, практичних рекомендацій і висновків автора дисертації забезпечується використанням сукупності методів дослідження (абстрактно-логічний; теоретичного узагальнення; методи аналізу та синтезу; економіко-математичного моделювання; метод нечіткої логіки; логічного узагальнення).

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використанням широкої інформаційної бази за темою дисертації, в т.ч. офіційних статистичних даних, нормативно-правових актів, які стосуються інвестиційного забезпечення розвитку національної інноваційної системи України, монографій, численних наукових публікацій вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, інтернет-джерел.

Автором дисертації чітко окреслені і логічно побудовані мета та завдання дослідження, обґрунтовано теоретичні та методичні підходи щодо їх виконання, розроблено і апробовано відповідні пропозиції, які у своїй комплексності є науковим шляхом вирішення наміченого економічного завдання. Особливо варто відмітити, що завдання дослідження, положення наукової новизни і висновки дисертації є логічно взаємопов'язаними.

Отримані наукові результати ґрунтуються на значному масиві опрацьованих літературних джерел (245 найменувань). Достовірність висновків та практичних рекомендацій за підсумками дослідження підтверджено використанням значного масиву фінансової та статистичної інформації, розрахунками та впровадженням на промислових підприємствах.

Викладене вище свідчить про обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, що викладено у дисертаційній роботі Павловича Р.В.

Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертації

У дисертації Павловича Р.В. розроблені теоретико-методологічні та науково-методичні положення, висновки і рекомендації, що характеризуються достатньо обґрунтованою науковою новизною та свідчать про особистий внесок автора в розвиток теорії та практики формування стратегії інвестиційного забезпечення розвитку національної інноваційної системи України. Дисертаційна робота Павловича Р.В. є оригінальною науковою працею, яка виконана на належному теоретичному і прикладному рівні. Вона має послідовну та виважену структурну будову і за своєю архітектонікою є комплексним та завершеним науковим дослідженням. У дисертаційній роботі комплексно вирішуються сформовані дисертантом завдання, що забезпечує логічну послідовність викладення матеріалу, досягнення поставленої мети. Наукова новизна роботи викладена конкретно, послідовно і системно. До положень, що містять елементи наукової новизни, на нашу думку, слід віднести наступні:

- на підставі гіпотези щодо інновацій як основного інструменту розвитку національних економік, конкретизації мети, завдання та функцій формування національної інноваційної системи у дисертації дістали подальшого розвитку зміст понять «національна інноваційна система» (с. 23-43). Особливістю запропонованого категоріального апарату є системне представлення взаємодії елементів забезпечення ефективності інновацій, їх поширення на всі ланки господарських процесів в країні, що дозволяє сформувати ядро технологічного укладу більш високого рівня, перетворити інтелектуальні ресурси в проривні технології і сформувати потенціал майбутнього стійкого розвитку національної економіки;

- з урахуванням систематизації та узагальнення світового досвіду у сфері формування та забезпечення реалізації концепцій формування національних інноваційних систем (с. 44-69) у дисертації отримали подальший розвиток теоретичні положення управління розвитком національної інноваційної системи, ключовою ознакою яких є використання парадигми відкритих інновацій та її доповнення врахуванням ієрархічності систем національної економіки (с. 69-84). Науковою новизною характеризуються пропозиції автора щодо структуризації інструментів управління, орієнтованих залежно від рівня господарювання на створення інноваційних продуктів і вдосконалення технологічних процесів, формування нових секторів промисловості, міжгалузевих технологій та ланцюгів доданої вартості, що у підсумку дозволяє досягнути цілей стійкого розвитку економіки;

- проведений порівняльний аналіз стану інноваційної системи України відносно світового рівня на основі міжнародних індексів, визначення основних структурних елементів НІС України (с. 87-104) дозволили авторові обґрунтувати доцільність активізації точок інноваційного розвитку національної економіки, вдосконалено методичні засади розвитку НІС на основі парадигми відкритих інновацій, що виступають джерелом стимулювання міжнародної інноваційної кооперації та сприяють дифузії новацій (с. 105-121);

- використання результатів аналізу факторів та передумов досягнення ефективності інноваційних процесів на засадах активізації точок інноваційного розвитку національної економіки залежно від потужності зовнішніх та внутрішніх впливів, а також й від інноваційних можливостей країни сприймати ці впливи, дозволили сформувати науково-методичний підхід до оцінювання рівня розвитку національної економіки України (с. 121-138). Принциповою особливістю наданої рекомендації є впорядкування процесів управління інноваціями та узагальнення можливостей розвитку національної інноваційної системи України за напрямками, що характеризуються чотирма групами, а саме: інноваційний потенціал країни, фактори розвитку, інноваційна діяльність, результати функціонування НІС;

- з метою удосконалення системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку дістало подальшого розвитку аналітичне забезпечення процесу фінансування розвитку національної інноваційної системи України, головною ідеєю якого є комерціалізація інновацій,

орієнтована на досягнення сталого взаємозв'язку між точками інноваційного розвитку та інвестиційною стратегією (с. 140-154). Практичне значення розробки полягає у створенні можливостей забезпечення зростання фінансової віддачі від інноваційної активності та підвищення технологічного рівня виробництва та конкурентоспроможності продукції;

- для забезпечення високого мультиплікативного ефекту та сталого розвитку системи розвинуто науково-методичний підхід до формування стратегії інвестування національної інноваційної системи за рахунок комерціалізації інновацій в точках інноваційного розвитку (с. 154-175). Оригінальність поданої рекомендації полягає у типізації стратегій та наданні чіткого алгоритму реалізації процесу комерціалізації інновацій окремо для передінвестиційної, інвестиційної та експлуатаційної стадії або їх поєднання;

- з метою побудови дієвого механізму управління розвитком національної інноваційної системи України з урахуванням виявлених недоліків у дисертації удосконалено концептуальні основи формування механізму фінансового забезпечення розвитку національної інноваційної системи (с. 176-186). Стратегічним орієнтиром реалізації запропонованої концепції є створення сприятливих правових, економічних та соціальних умов для розвитку науки, оптимізація державних витрат при формуванні інноваційної політики, зростання рівня і якості життя населення, зміцнення національної безпеки країни.

Ознайомлення із переліком та змістом публікацій за темою дисертації свідчить, що основні положення наукової новизни висвітлено достатньою мірою у монографічних виданнях, статтях і тезах, оприлюднено на наукових конференціях різного рівня.

Теоретична цінність та практична значущість наукових результатів

Теоретична цінність результатів дисертаційного дослідження полягає в обґрунтуванні та розробці методичних підходів до поглиблення теоретичних засад, розвитку методичних підходів та вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення процесу формування стратегії інвестиційного забезпечення розвитку національної інноваційної системи України.

Практичне значення наведеного у дисертації інструментарію інвестиційного забезпечення розвитку національної інноваційної системи має істотне значення для використання в діяльності окремих установ та організацій. Про практичне значення отриманих розробок свідчать відповідні довідки про впровадження органами державного управління та установами, підприємствами, зокрема Управління економічного та інвестиційного розвитку Слов'янської міської ради при формування стратегії розвитку м. Слов'янськ (довідка №12-08-06-05/107 від 12.03.2019 р.); Департаменту інвестиційно-інноваційного розвитку і зовнішніх відносин Донецької обласної державної адміністрації в процесі формування регіональної інноваційної політики (довідка №06-15-15-12/37 від 20.03.2019 р.); ПрАТ «Інститут керамічного машинобудування «Кераммаш» (довідка № 225 від 18.03.2019 р.).

Важливого значення набувають теоретичні засади, методичні підходи і концептуальні положення щодо формування інструментарію інвестиційного забезпечення розвитку національної інноваційної системи для навчального процесу, зокрема ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» МОН України (м. Слов'янськ) при викладанні дисципліни «Інноваційний менеджмент» (довідка 68-19-170/1 від 20.02.2019 р.).

Повнота викладу наукових положень і висновків в опублікованих працях

Наукові положення, висновки і рекомендації, розроблені в дисертаційній роботі, є повними та вичерпними. Публікації здобувача в повній мірі відображають основні наукові результати, концептуальні положення та зміст практичних рекомендацій за підсумками проведеного дослідження.

Основні результати й висновки дисертаційної роботи знайшли відображення у 8 наукових працях, з яких: п'ять – статті у наукових фахових виданнях України (в т.ч. одна – у виданні, що входять до міжнародних наукометричних баз); три – публікації апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій становить 3,06 ум.-друк. арк.; особисто автору належать 3,46 ум.-друк. арк.

З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті положення, які є результатом власних досліджень автора.

Результати дослідження, що виносяться на захист, повністю представлені в наукових працях у виданнях, які відповідають встановленим вимогам. Результати дослідження оприлюднені і отримали позитивну оцінку на 3 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації в стислій формі відображає основні положення дисертаційної роботи, в повній мірі розкриває результати, що отримано у процесі дослідження, ступінь наукової новизни розробок, зміст висновків та практичних рекомендацій за підсумками дослідження та є ідентичним дисертації за своєю структурою.

Структура дисертаційної роботи

Дисертація логічно структурована, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг роботи становить 222 сторінки, у тому числі 15 таблиць (на 12 сторінках) та 30 рисунків (на 17 сторінках), списку використаних джерел (245 найменувань на 22 сторінках), трьох додатків (на 8 сторінках).

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційну роботу написано професійною науковою мовою з дотриманням логіки у порядку викладу тексту. Вона характеризується цілісністю й завершеністю, її зміст повністю розкриває мету дослідження й відповідає поставленим завданням наукового дослідження.

Обсяг, структура та оформлення дисертаційної роботи відповідають встановленим вимогам щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Структура дисертації цілком узгоджується з її назвою, метою і завданням дослідження. Зміст та результати роботи відповідають спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи

Відзначаючи достатньо високий науковий рівень дисертації Павловича Р.В., слід зауважити, що деякі положення мають дискусійний характер та вимагають більш детальних пояснень.

1. У першому розділі «Теоретичні засади формування національних інноваційних систем» недостатньо чітко простежується позиція автора щодо місця та ролі можливих стратегій інвестування інноваційного розвитку серед елементів структури національної інноваційної системи, зокрема на рис. 1.6 (с.39).

2. На рис. 1.10. представлено систему управління НІС з позиції синергетичного та кібернетичного підходів (с. 80). Слід більш детально пояснити економічну природу синергетичного ефекту при взаємодії керуючої та керованої підсистем, його особливості прояву у національній економіці.

3. Автором запропоновано використовувати поняття «точки інноваційного розвитку» національної інноваційної системи як певного формату концентрації та відтворення інтелектуальних ресурсів та їх перетворення в проривні технології (с. 108-109). Слід пояснити більш детально умови і кількісні критерії визнання досягнення національною економікою таких точок.

4. При побудові моделі оцінювання інноваційного розвитку національної економіки України в дисертації рекомендовано 5 рівнів можливих значень рівня інноваційного потенціалу (с. 134-135). За доцільне вважаємо уточнення сутності та змісту стратегій інвестиційного забезпечення розвитку національної інноваційної системи України залежно від рівня досягнутих якісних характеристик у межах рекомендованого діапазону.

5. Практичний інтерес викликає запропонована авторам в межах методичного підходу система індикаторів оцінювання інноваційного розвитку національної економіки України (табл. 2.7 с. 124). Але виникає питання: показники питомої ваги населення у віці 25-64 років з вищою освітою та питомої ваги населення, що має середню освіту і вищу залишаються незмінними протягом всього аналізованого періоду. З чим пов'язана така неточність і як це впливає на результати аналізу?

6. На с. 147 наведено схему розробки інвестиційної стратегії, орієнтованої на активізацію точок інноваційного розвитку економіки країни, визначено основні цільові показники, що характеризують результативність даної стратегії. Було б корисно не лише навести перелік цих показників, а поділити їх за відповідними етапами процесу розробки інвестиційної стратегії та визначити граничні значення. Це дало б можливість відсікати

безперспективні або збиткові проєкти ще на стадії розробки інвестиційної стратегії.

Незважаючи на вказані дискусійні положення, дисертаційна робота виглядає як комплексне, системне дослідження, виконане на досить високому рівні. Тому наведені зауваження не знижують теоретичної та практичної значущості дисертації та загальної позитивної оцінки наукової новизни отриманих результатів.

Загальний висновок за дисертацією

Оцінюючи в цілому кандидатську дисертацію Павловича Р.В. «Стратегія формування інвестиційного забезпечення розвитку національної інноваційної системи України», слід зазначити, що дисертація є самостійним, завершеним науковим дослідженням, в якому одержані нові результати, які в сукупності вирішують важливе наукове завдання щодо подальшого розвитку теоретичних положень і обґрунтування науково-методичних та практичних рекомендацій з формування фінансового механізму інвестиційного забезпечення інновацій на макрорівні.

Тема роботи, об'єкт та предмет дослідження, її зміст, а також положення та висновки відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Результати дисертаційної роботи, що отримані у процесі дослідження, у повному обсязі відображено у відкритому друці, вони пройшли апробацію на науково-практичних конференціях. Оформлення дисертації та автореферату відповідає встановленим вимогам.

Таким чином, на підставі аналізу дисертації Павловича Р.В., автореферату дисертації, публікацій дисертанта у фахових наукових виданнях можна зробити висновок, що дисертаційна робота виконана на належному теоретичному і методичному рівні та відповідає вимогам щодо дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема пп. 9, 11, 12, 13, та 14 «Порядку присудження наукових ступенів» № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами), а її автор – Павлович Роман Володимирович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, обліку
і оподаткування

Донецького державного університету
управління Міністерства освіти і науки
України, м. Маріуполь

Тарасенко

О. Ю. Тарасенко